

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักนิติธรรมกับการตรวจเลือกทหารกองเกิน
เข้ารับราชการทหารกองประจำการ

จัดทำโดย พลโท สรรชัย อจลานนท์
รหัส ๖๐๐๕๔๗

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๕
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักนิติธรรมกับการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

พลโทสรชัย อจลานนท์¹

บทคัดย่อ

บทคัดย่อหรือสาระสังเขป

นับแต่อดีตที่ผ่านมา ยามใดที่ประเทศชาติเกิดภาวะไม่ปกติ หรือเกิดสงคราม ประชาชนไทยทุกคนจะร่วมแรงร่วมใจกันเข้าต่อสู้ โดยยอมสละแม้ชีวิตและเลือดเนื้อ เพื่อปกป้องผืนแผ่นดินไทย ซึ่งเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษมาจนถึงทุกวันนี้ โดยทหารจะเป็นผู้ปฏิบัติหลักในการถืออาวุธเข้าต่อสู้กับอริราชศัตรูโดยตรงส่วนในยามปกติทหารจะมีหน้าที่ในการช่วยเหลือประชาชนและการพัฒนาประเทศ แม้สถานการณ์ในปัจจุบันอาจดูเหมือนว่า สถานการณ์บ้านเมืองอยู่ในภาวะสงบแต่ภัยคุกคามที่แฝงตัวมาในรูปแบบอื่นๆ มีหลากหลาย เช่น สาธารณภัยอันเกิดจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปัญหาการก่อความไม่สงบ หรือการก่อการร้ายซึ่งปัญหาเหล่านี้ ล้วนมีผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของชาติดังนั้น ทหาร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการเตรียมกำลังพลและทำการฝึกไว้ให้พร้อม เพื่อที่จะสามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบทั้งในยามปกติและยามสงคราม โดยกลไกการเตรียมกำลังของไทย ได้ถูกกำหนดไว้โดยพระราชบัญญัติรับราชการทหารพ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งกำหนดหน้าที่ให้ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย ต้องเข้ารับราชการทหาร เป็นทหารกองประจำการด้วยตนเองทุกคน แต่ด้วยข้อจำกัดในหลายๆ ด้าน กองทัพไม่สามารถที่จะรับชายไทยเข้ามาเป็นทหารกองประจำการได้ทั้งหมด กองทัพจึงต้องใช้ในการตรวจเลือกทหารกองเกิน เพื่อคัดเลือกชายไทยเพียงบางส่วนเข้ามารับราชการทหาร เป็นทหารกองประจำการตามจำนวนที่กองทัพต้องการเท่านั้น ทั้งนี้ในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๔๗ ดังกล่าว จะกำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการการตรวจเลือกทหารกองเกิน เพื่อให้กระบวนการในการคัดเลือกชายไทยเข้ามาเป็นทหารกองประจำการ เป็นไปตามหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ซึ่งเป็นการสร้างความเสมอภาค และความเท่าเทียมรวมทั้งจะทำให้การตรวจเลือกทหารกองเกินเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และโปร่งใส สามารถทำการตรวจสอบได้

¹ พลโทสรชัย อจลานนท์ รองเสนาธิการทหารบก (๑) และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หมายเลข ๒๔๔

หลักนิติธรรม

คำว่า “นิติธรรม” ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานมาหลายยุค ทั้งใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๔๙๓ แต่ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้แสดงที่มาของคำ “หลักนิติธรรม” ว่ามาจากคำในภาษาอังกฤษ “The rule of Law”¹ ซึ่งมีผู้ให้คำแปลไว้หลากหลาย อาทิ หลักพื้นฐานทางกฎหมาย หลักการปกครองด้วยกฎหมาย หลักแห่งกฎหมาย หลักกฎหมาย กฎของกฎหมายหลักความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย หลักความยุติธรรมตามกฎหมาย หลักธรรมแห่งกฎหมายหรือนิติปรัชญา นิติธรรมวินัย ธรรมะแห่งกฎหมาย นิติสดมภ์ ฯลฯ แต่คำแปลที่ได้รับความนิยมและใช้กันอย่างแพร่หลายคือคำว่า “หลักนิติธรรม”²

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ หน้า ๕๘๗ ให้คำจำกัดความของ “นิติธรรม” ว่าหมายถึง “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน” ซึ่งหลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย ดังกล่าว หมายรวมถึง การตรากฎหมาย การตีความกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย การนำกฎหมายไปปฏิบัติ และกระบวนการยุติธรรม จะต้องไม่ฝ่าฝืนหรือขัดแย้งต่อหลักนิติธรรม โดยหลักนิติธรรมมีลักษณะสำคัญคือ

๑. การออกกฎหมายนั้นจะต้องเป็นกฎหมายที่โดยเจตนารมณ์และโดยลายลักษณ์อักษรเพื่อประโยชน์ส่วนรวมกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ผิดงวี่ซึ่งความยุติธรรมอย่างถ้วนหน้า ความเป็นสากลไม่เลือกปฏิบัติ และการออกกฎหมายนั้นจะต้องออกโดยสถาบันที่มีอำนาจ ซึ่งได้แก่สถาบันที่มีตัวแทนของประชาชนที่มาจาก การเลือกตั้ง

๒. การบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีกระบวนการที่มีความชอบธรรม เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ มีกลไกที่จะถ่วงดุลป้องกันไม่ให้มีการลุแก่อำนาจ

๓. ผู้บังคับใช้กฎหมายหรือผู้นำกฎหมายไปใช้ จะต้องมีความรู้ในกฎหมายนั้นๆ อย่างแท้จริง มิใช่ตีความโดยไม่มี ความกระจ่างทั้งในเจตนารมณ์และในลายลักษณ์อักษร นอกจากนั้นจะต้องมีจิตใจที่เป็นกลาง มีจริยธรรมแห่งวิชาชีพ เนื่องจากหากมีการตีความที่ผิดพลาดหรืออคติ ก็จะทำให้หลักนิติธรรมถูกระงับได้

๔. กระบวนการบังคับใช้กฎหมายนั้นจะต้องมีกระบวนการยุติธรรม (Due process of law) ซึ่งหมายความว่า ในกรณีที่มีผู้ละเมิดนั้นจะต้องมีกระบวนการสืบสวน สอบสวน จับกุม ฟ้องร้อง โดยตำรวจหรืออัยการ และต้องพิจารณาโดยศาลซึ่งจะต้องมีทนายคอยแก้ต่าง ปลอดภัยจากการข่มขู่คุกคามกระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องประกันหลักนิติธรรม ในส่วนของการบังคับใช้กฎหมายส่วนหนึ่งทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวมานี้คือสิ่งที่เรียกว่า “หลักนิติธรรม”³

ขณะเดียวกันในทางการปกครอง การปกครองโดยหลักนิติธรรม คือ หลักการที่ว่าบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะมาจากการเลือกตั้งหรือการแต่งตั้ง จะต้องกระทำการภายใต้กฎหมายและรัฐธรรมนูญ ต้องใช้อำนาจภายในขอบเขตซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ให้ จะใช้อำนาจเกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้ ดังนั้น การปกครองโดยหลักนิติธรรมในนัยที่จะให้เกิดความเป็นธรรมนั้น จะต้องมีการออกกฎหมายที่เป็นธรรมด้วย

โดยสรุป “หลักนิติธรรม” จึงหมายถึง หลักการปกครองโดยกฎหมาย เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรม โดยชอบ ทั้งต่อบุคคลและต่อประโยชน์ส่วนรวม รัฐจึงมีหน้าที่ต้องปกป้องทั้งผลประโยชน์ของประชาชนและของรัฐ ในกรณีที่ผลประโยชน์ขัดกัน รัฐต้องทำให้เกิดดุลยภาพที่เป็นธรรม โดยมีกลไกของกฎหมายที่ดีและดำเนินการอย่างชอบธรรม

¹ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ หน้า ๖๓๔

² หลักนิติธรรม ความหมาย สำคัญ และผลการฝ่าฝืน โดย ศ.ดร.กำชัย จงจักรพันธ์ ประธานคณะอนุกรรมการวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติ

³ หลักนิติธรรม (the rule of law) และหลักนิติกลวิธี (the rule by law) โดย ศ.ดร.ลิขิต ธีรเวคิน, ราชบัณฑิต

หลักนิติธรรม : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกในประวัติศาสตร์รัฐธรรมนูญไทย ที่ได้บัญญัติรับรู้ถึงความมีอยู่ และความสำคัญของหลักนิติธรรม โดยเขียนไว้ในกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ได้แก่ หมวด ๑ มาตรา ๓ วรรค ๒ บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม” และในหมวด ๕ ส่วนที่ ๓ มาตรา ๗๘ บัญญัติว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้...(๖) ดำเนินการให้หน่วยงานทางกฎหมายที่มีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐตามกฎหมายและตรวจสอบการตรากฎหมายของรัฐดำเนินการอย่างเป็นอิสระ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักนิติธรรม”⁴ นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี ที่ทำให้ “หลักนิติธรรม” ปรากฏขึ้นในตัวบทกฎหมายที่จับต้องได้ และอย่างน้อยที่สุดได้ประกาศความสำคัญของหลักนิติธรรมไว้อย่างชัดเจน โดยเน้นย้ำการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐทั้งหลาย ให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม ซึ่งส่งผลให้หน่วยงานทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญในเรื่องหลักนิติธรรมอย่างจริงจังมากขึ้น

หลักนิติธรรม : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุด ยังคงเล็งเห็นถึงความสำคัญของหลักนิติธรรม โดยเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ได้แก่ ในหมวด ๑ มาตรา ๓ วรรค ๒ บัญญัติว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และ**หลักนิติธรรม** เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม” และในหมวด ๓ มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิ หรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าว ต้องไม่ขัดต่อ**หลักนิติธรรม** ไม่เพิ่มภาระ หรือจำกัดสิทธิ หรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพไว้ด้วย”⁵ ซึ่งบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของหลักนิติธรรม โดยมุ่งเน้นทั้งการปฏิบัติหน้าที่ ว่าเป็นไปตามหลักนิติธรรม และยังคงครอบคลุมไปถึงการตรากฎหมาย ว่าต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรมอีกด้วย

ทหาร กับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับทหาร ในหมวด ๔ มาตรา ๕๐(๕) เรื่องหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ว่า “**บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร**ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และในหมวด ๕ มาตรา ๕๒ เรื่องหน้าที่ของรัฐ ว่า “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต และเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิ และผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐: หมวด ๑ มาตรา ๓ วรรค ๒ (หน้า ๓) และ หมวด ๕ ส่วนที่ ๓ มาตรา ๗๘(๖) (หน้า ๒๓)

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐: หมวด ๑ มาตรา ๓ วรรค ๒ (หน้า ๔) และหมวด ๓ มาตรา ๒๖ (หน้า ๘)

เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ **รัฐต้องจัดให้มีการทหาร** การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ” และในมาตรา ๕๒ วรรค ๒ บัญญัติว่า **“กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”**⁶ ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า หน้าที่ของปวงชนชาวไทยที่จะต้องรับราชการทหาร และความรับผิดชอบของทหารที่มีต่อประเทศชาติ ถือเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับราชการทหาร

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

ในยุคสมัยของพระเจ้าอยู่หัว หรือสมเด็จพระรามาธิบดี ยังไม่ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับลักษณะการจัดกำลังคน ในการเกณฑ์ทหาร ซึ่งการจัดกำลังคนในการเกณฑ์ทหารเพิ่งเริ่มปรากฏในรัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ โดยคนที่ต้องเข้ารับราชการทหาร ยังมีการกำหนดเวลารับราชการทหาร และแบ่งคนตามอายุเป็นประเภท กล่าวคือ บุคคลที่มีอายุครบ ๑๖ ปี ขึ้นทะเบียนเป็นประเภท กล่าวคือ บุคคลที่มีอายุครบ ๑๖ ปี ขึ้นทะเบียนเป็น “ไพร่สม” บุคคลที่มีอายุครบ ๒๐ ปี ปลดจากไพร่สมเป็น “ไพร่หลวง” ซึ่งมีหน้าที่รับราชการทหาร จนอายุถึง ๖๐ ปี

ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๔ ยังคงใช้วิธีการเกณฑ์ทหาร ข้อกำหนดเช่นเดียวกับสมัยกรุงศรีอยุธยา ยังมิได้ออกกฎหมายเป็นการเฉพาะ จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ได้ตราพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารขึ้นเมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๘ ถือได้ว่าเป็นบทกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรฉบับแรก ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๕๑ ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเพิ่มเติมลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ. ๑๒๗ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ. ๑๒๔ ต่อไปโดยได้ประกาศใช้ทั่วราชอาณาจักร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ รวมเป็นเวลา ๑๑ ปี ในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๖๐ ขึ้นใหม่ และยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ. ๑๒๔, พระราชบัญญัติเพิ่มเติมลักษณะเกณฑ์ ร.ศ. ๑๒๗ (พ.ศ. ๒๔๕๑) และในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๖๖ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๗๕ และยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๖๖ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๗๙ ขึ้นใหม่ ยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๗๕ และพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๖๖

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๙ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารเสียใหม่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำ และยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร ได้แก่พระราชบัญญัติรับราชการทหาร กองประจำการ พ.ศ. ๒๔๙๗ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๗ และให้ยกเลิกพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๗๙ โดยพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช ๒๔๙๗⁷ ฉบับนี้ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้ว

⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ : หมวด ๘ มาตรา ๕๐ (๕) (หน้า ๑๓) และหมวด ๘ มาตรา ๕๒ (หน้า ๑๔)

⁷ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

หลายครั้ง ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดหน้าที่ให้เฉพาะชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมาย มีหน้าที่ต้องเข้ารับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน และได้กำหนดขั้นตอนเกี่ยวกับการรับราชการทหาร ไว้ตั้งแต่การลงบัญชีทหารกองเกิน การรับหมายเรียกการตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการ การเรียกพล การระดมพล และการปลด สรุปลงเป็นสังเขป ดังนี้

๑ ล ๑

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) วิธีนับอายุ ถ้าเกิดถ้าเกิดพุทธศักราชใดให้ถือว่ามียุครบหนึ่งปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นพุทธศักราชที่เกิดนั้น ส่วนการนับอายุต่อไปให้นับแต่เฉพาะปีที่สิ้นพุทธศักราชแล้ว ถ้าไม่ปรากฏปีเกิดให้นายอำเภอท้องที่เป็นผู้กำหนด ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) “ทหารกองเกิน” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์ ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ หรือผู้ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๘ แล้ว

(๓) “ทหารกองประจำการ” หมายความว่า ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการ และได้เข้ารับราชการในกองประจำการจนกว่าจะได้ปลด

๑ ล ๑

มาตรา ๕ บุคคลซึ่งต้องลงบัญชีทหารกองเกิน ให้ลงบัญชีที่อำเภอดังต่อไปนี้

(๑) บุคคลซึ่งบิดายังมีชีวิตอยู่ หรือถ้าบิดาถึงแก่กรรมแล้วมารดายังมีชีวิตอยู่ หรือถ้าทั้งบิดาและมารดาถึงแก่กรรมแล้วมีผู้ปกครอง ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ ที่บิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนา แล้วแต่กรณี

(๒) บุคคลซึ่งเกิดนอกสมรส และบิดามีได้จดทะเบียนรับรองบุตร หรือถ้ามารดาถึงแก่กรรมแล้วมีผู้ปกครอง ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ ที่มารดา หรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนา แล้วแต่กรณี

(๓) บุคคลนอกจากที่กล่าวใน (๑) และ (๒) หรือบุคคลที่ไม่อาจลงบัญชีทหารกองเกินตาม (๑) หรือ (๒) ได้ไม่ว่าด้วยกรณีใดก็ตาม ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่บุคคลนั้นมีภูมิลำเนา ถ้าบุคคลนั้นไม่ปรากฏภูมิลำเนาก็ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่พบตัวบุคคลนั้น

เมื่อได้ลงบัญชีทหารกองเกินแล้วให้ถือว่าผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่อำเภอที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกิน ภูมิลำเนาทหารให้มีได้เพียงแห่งเดียว

มาตรา ๖ การเรียกและการตรวจเลือกคนเข้าเป็นตำรวจกองประจำการตลอดถึงการยกเว้นและการปลดตำรวจซึ่งอยู่ในกองประจำการ ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกันกับการเรียกและการตรวจเลือกคนเข้าเป็นทหารกองประจำการ การยกเว้น และการปลดทหาร การเรียกคนเข้ากองประจำการเป็นตำรวจ ให้กระทรวงมหาดไทยทำได้โดยตกลงกับกระทรวงกลาโหม

หมวด ๑

บททั่วไป^๘

มาตรา ๗ ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย มีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน

มาตรา ๘ การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ ให้กระทำด้วยวิธีเรียกมาตรวจเลือกหรือจะรับเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีอื่น ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ถ้ามีความจำเป็น การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการจะไม่กระทำในบางท้องที่ก็ได้

มาตรา ๙ ทหารกองเกิน ซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์ เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างที่จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ และเมื่อต้องเข้ากองประจำการ จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ มีกำหนดสองปี ส่วนผู้ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษ หรือเมื่อมีกรณีพิเศษ จะให้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่าสองปี ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ แต่สำหรับผู้ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษนั้น จะอ้างสิทธิดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้แสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก หรือต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในวันร้องขอ

ฯ ล ฯ

หมวด ๒

การยกเว้น^๙

มาตรา ๑๓ บุคคลดังต่อไปนี้ ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการคือ

- (๑) พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์หรือที่เป็นเปรียญ และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวนที่มีสมณศักดิ์
- (๒) คนพิการทุพพลภาพ ซึ่งไม่สามารถเป็นทหารได้
- (๓) บุคคลซึ่งไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นทหารได้เฉพาะบางท้องที่ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ฯ ล ฯ

หมวด ๓

การลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอ

มาตรา ๑๖ บรรดาชายซึ่งมีสัญชาติไทย เมื่อมีอายุย่างเข้าสิบแปดปี ในพุทธศักราชใด ให้ไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินภายในพุทธศักราชนั้น ผู้ใดไม่สามารถไปลงบัญชีทหารกองเกินด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะ และเชื่อถือได้ไปแจ้งแทน ให้นายอำเภอสอบสวน เมื่อเห็นว่าถูกต้อง ให้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ ถ้าไม่มีผู้มาแจ้งแทน ให้ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงขัดขืนไม่มาลงบัญชีทหารกองเกิน

ฯ ล ฯ

^๘ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ หมวด ๑ หน้า ๔๕๒

^๙ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ หมวด ๒ หน้า ๔๕๔

ผู้ใดไม่สามารถจะไปลงบัญชีทหารกองเกินด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและพอจะเชื่อถือได้ไปแจ้งแทน ถ้าไม่มีผู้แทนให้ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงชัดเจน

๗ ล ๖

หมวด ๕

การตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการ

มาตรา ๒๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดผู้ดำรงตำแหน่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้บัญชาการกองพล เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเลือก และคณะกรรมการชั้นสูง

มาตรา ๒๘ ทวิ ให้ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนด ตามมาตรา ๒๘ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเลือกขึ้นในท้องที่แต่ละจังหวัด เพื่อทำการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารประจำการ โดยให้ประกอบด้วยนายทหารสัญญาบัตร ซึ่งมียศไม่ต่ำกว่าพันโทหนึ่งคน เป็นประธานกรรมการ นายทหารสัญญาบัตรซึ่งมียศหรือเทียบเท่า ไม่สูงกว่าประธานกรรมการ ไม่เกินสองคน สัสดีจังหวัดหรือผู้แทนหนึ่งคน ซึ่งมีได้ประจำอยู่ในท้องที่จังหวัดที่ตรวจเลือกนั้น และนายทหารสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้น ๑ สาขาเวชกรรม หนึ่งคนหรือหลายคนเป็นกรรมการ ถ้าไม่อาจแต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะดังกล่าวเป็นกรรมการได้ ก็ให้แต่งตั้งผู้อื่นเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้น ๑ สาขาเวชกรรม แทนหน้าที่ของกรรมการตรวจเลือก และวิธีการตรวจเลือกให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๘ ทริ ให้ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กำหนดตามมาตรา ๒๘ แต่งตั้งคณะกรรมการชั้นสูงขึ้นในท้องที่แต่ละจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้แทนหนึ่งคนเป็นประธานคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่สัสดีซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าสัสดีจังหวัดหนึ่งคน และข้าราชการอื่นซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าแผนก หรือเทียบเท่าอีกหนึ่งคน เป็นกรรมการ กรรมการชั้นสูง ต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียวกับกรรมการตรวจเลือกคณะกรรมการชั้นสูง มีอำนาจพิจารณาตัดสิน กรณีที่มีคำร้องตามมาตรา ๓๑ หรือกรณีที่มีข้อขัดแย้งระหว่างกรรมการตรวจเลือก ซึ่งทำคำชี้แจงเสนอขึ้นมา คำตัดสินของคณะกรรมการชั้นสูง ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๘ จัตวา ให้นายอำเภอท้องที่ ที่มีการตรวจเลือกมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดสถานที่ทำการตรวจเลือก
- (๒) จัดเจ้าหน้าที่และเอกสารเกี่ยวกับการตรวจเลือกเพื่อให้คณะกรรมการตรวจเลือกตรวจสอบได้ในวันตรวจเลือก
- (๓) จัดคนซึ่งมาตรวจเลือกให้รวมอยู่เป็นตำบลเพื่อฟังเรียกชื่อ
- (๔) สอบสวนบุคคลซึ่งร้องขอในเหตุผลต่าง ๆ แล้วมอบเรื่องให้คณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณา
- (๕) ตรวจทานและบันทึกบัญชีเรียกของอำเภอตามผลการตรวจเลือก
- (๖) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๘ เมื่อได้คัดคนที่ยกเว้นด้วยเหตุต่าง ๆ ออกแล้ว ถ้ามีจำนวนทหารกองเกินที่จะรับราชการเป็นทหารกองประจำการได้มากกว่าจำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการ ให้ผ่อนผันแก่ประเภทบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) บุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงบิดาหรือมารดาซึ่งไร้ความสามารถ หรือพิการทุพพลภาพ หรือชราจนหาเลี้ยงชีพไม่ได้และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู แต่ถ้ามีบุตรหลายคนจะต้องเข้ากองประจำการพร้อมกันคงผ่อนผันให้คนเดียว ตามแต่บิดาหรือมารดาจะเลือกถ้าบิดาหรือมารดาไม่สามารถจะเลือกได้ก็ให้คณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณาผ่อนผันให้ หนึ่งคน

(๒) บุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงบุตร ซึ่งมารดาตายหรือไร้ความสามารถ หรือพิการทุพพลภาพ และบุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงพี่ หรือน้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดา หรือมารดาซึ่งบิดามารดาตาย ทั้งนี้เมื่อบุตร หรือพี่ หรือน้องนั้นหาเลี้ยงชีพไม่ได้ และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู

(๓) บุคคลที่อยู่ในระหว่างการศึกษา ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงผู้อ้างสิทธิตาม (๑) หรือ (๒) แห่งมาตรานี้ ต้องร้องขอผ่อนผันต่อนายอำเภอท้องที่ ก่อนวันตรวจเลือกเข้ากองประจำการไม่น้อยกว่าสามสิบวัน เว้นแต่ในกรณีพิเศษซึ่งไม่ใช่ความผิดของผู้ร้อง และผู้ร้องต้องร้องต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือกตามมาตรา ๓๐ อีกครั้งหนึ่ง นายอำเภอต้องสอบสวนหลักฐานไว้เสียก่อนวันตรวจเลือก เพื่อคณะกรรมการตรวจเลือกจะได้ตัดสินใจได้ทันที การขอผ่อนผันตาม (๓) ให้ปฏิบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ถ้าไม่สามารถจะผ่อนผันพร้อมกันทั้งสามประเภทได้ เพราะจะทำให้คนไม่พอจำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการ ให้ผ่อนผันคนประเภทที่ ๑ และประเภทที่ ๒ รวมกันก่อน ถ้าคนยังเหลือจึงผ่อนผันคนประเภทที่ ๓ ถ้าจำนวนคนในประเภทใดจะผ่อนผันไม่ได้ทั้งหมดต้องให้คนประเภทนั้นจับสลาก

มาตรา ๓๐ ถ้าผู้ที่ถูกเรียกมาตรวจเลือก เห็นว่าตนควรจะได้รับการยกเว้น หรือผ่อนผันต้องนำหลักฐานมาแสดงต่อคณะกรรมการตรวจเลือกก่อนจับสลาก หรือก่อนกำหนดให้เข้ากองประจำการในกรณีที่ไม่มีการจับสลาก มิฉะนั้นให้ถือว่าหมดสิทธิที่จะได้รับการยกเว้นหรือผ่อนผัน

มาตรา ๓๑ ในการตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการนั้น ถ้าผู้ที่ต้องเข้ากองประจำการเห็นว่า คณะกรรมการตรวจเลือกตัดสินใจไม่ถูกหรือไม่ยุติธรรม ก็ให้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการชั้นสูงได้ แต่ให้ส่งผู้นั้นเข้ากองประจำการก่อนจนกว่าจะได้รับคำตัดสินของคณะกรรมการชั้นสูง

ฯ ล ฯ

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๒ หนังสือซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ให้ไว้แก่บุคคลใด ถ้าชำรุดหรือสูญหายแล้ว บุคคลนั้นไม่แจ้งด้วยตนเองต่อนายอำเภอท้องที่ เพื่อรับใหม่ตามความในมาตรา ๙ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๔๐ ภายในกำหนดสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่สามสามารถแจ้งได้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสิบสองบาท

มาตรา ๔๓ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๒ ทวิ หรือมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ บุคคลใดได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ แล้วแต่ยังไม่เป็นทหารกองเกิน ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๒ หรือมาตรา ๑๒ ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๔ บุคคลใดไม่มาลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๘ หรือไม่มาลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ตามมาตรา ๑๙ หรือไม่ยอมลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๒๑ หรือไม่มารับหมายเรียกที่อำเภอตามมาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าก่อนที่เจ้าหน้าที่ยกเรื่องขึ้นพิจารณาความผิด บุคคลนั้นได้มาขอลงบัญชีทหารกองเกิน หรือขอลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ หรือมาขอรับหมายเรียกที่อำเภอด้วยตนเอง หรือให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้มาแทนตน แล้วแต่กรณี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๕ บุคคลใดหลีกเลี่ยง หรือขัดขืนไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ตามหมายเรียกของนายอำเภอ หรือมาแต่ไม่เข้ารับการตรวจเลือก หรือไม่อยู่จนกว่าการตรวจเลือกแล้วเสร็จ หรือหลีกเลี่ยง หรือขัดขืนด้วยประการใด ๆ เพื่อจะไม่ให้เข้ารับราชการทหารกองประจำการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือบุคคลใดเข้ารับราชการทหารกองประจำการแทนผู้อื่น หรือเรียกเก็บ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น โดยสัญญาว่าจะช่วยเหลือผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี

มาตรา ๔๖ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใดหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อม หรือในการระดมพลตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสี่ปี

มาตรา ๔๗ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใดหลีกเลี่ยง หรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหารในการเรียกพล เพื่อตรวจสอบตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๘ บุคคลใดทำร้ายร่างกายตนเอง หรือให้ผู้อื่นทำ เพื่อจะให้พ้นจากการรับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไปจนถึงแปดปี ผู้สมรู้เป็นใจในการทำร้ายร่างกาย เพื่อความมุ่งหมายดังกล่าวนี้ มีความผิดต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงสี่ปี

มาตรา ๔๙ บุคคลใดใช้อุบายหลอกลวงให้เจ้าหน้าที่หลงเชื่อ โดยเจตนาหลีกเลี่ยงให้พ้นจากการเข้ารับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้จนเป็นผลสำเร็จ หรือยุยงเสียดสอนจนเกิดความผิดตามมาตรา นี้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี

ฯ ล ฯ

หมวด ๙

การรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา ๕๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงร่วมกันเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ฯ ล ฯ

กฎหมายอื่น ๆ

นอกเหนือจากสาระสำคัญของที่บัญญัติแนวทางให้ชายไทยต้องรู้ ในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๕๕๗ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติมแล้ว และได้ออกกฎกระทรวงไว้อีกหลายฉบับ และแก้ไขเพิ่มเติมให้ทันสมัย

ซึ่งจะขอยกตัวอย่างกฎกระทรวงบางฉบับ เฉพาะที่แสดงให้เห็นถึงความชัดเจน การให้โอกาส การไม่เลือกปฏิบัติ การยกเว้น ผ่อนผัน เช่น

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ.๒๕๑๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗¹⁰

“อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๘ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๐ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้”

๑ ล ๑

(๑) ประชานกรรมการตรวจเลือก มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและควบคุมการตรวจเลือกให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และออกเสียงชี้ขาดในกรณีที่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติเมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกไม่อาจตกลงกันได้ โดยเสียงข้างมากได้ กับให้มีหน้าที่ตรวจสอบการปล่อยทหารกองเกิน พร้อมกับมอบใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามแบบ สด. ๔๓ ท้ายกฎกระทรวงนี้ ให้ทหารกองเกินรับไปเป็นหลักฐาน

(๒) กรรมการนายทหารสัญญาบัตร มีหน้าที่

(ก) เรียกชื่อทหารกองเกิน ซึ่งถูกเรียกมาตรวจเลือก จัดดูแลทหารกองเกินซึ่งตรวจเลือกแล้ว ให้รวมอยู่เป็นจำพวก ป้องกันมิให้ทหารกองเกินซึ่งตรวจเลือกแล้วปะปนกับทหารกองเกินซึ่งยังไม่ได้ตรวจเลือก และรับทหารกองเกินซึ่งคณะกรรมการตรวจเลือกกำหนดให้เข้ากองประจำการ เพื่อนำขึ้นทะเบียน หรือนำตัวส่งนายอำเภอเพื่อออกหมายนัด

(ข) วัดขนาด เก็บยอดเป็นจำพวก ตรวจสอบจำนวนสลาก ควบคุมการทำสลากและอ่านสลากในระหว่างการจับสลาก

(๓) กรรมการสัสดีจังหวัด มีหน้าที่บันทึกผลการตรวจเลือกในบัญชีเรียกรับเรื่องราวร้องขอในเหตุต่าง ๆ ซึ่งนายอำเภอได้สอบสวนแล้ว เตรียมทำสลากบันทึกผลการจับสลาก และรวบรวมสลากที่จับแล้วไว้เป็นหลักฐานตรวจสอบขึ้นทะเบียน และทำบัญชีคนที่ส่งเข้ากองประจำการ

(๔) กรรมการซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้น ๑ สาขาเวชกรรมมีหน้าที่ตรวจร่างกายผู้ที่ถูกเรียกมาตรวจเลือก และออกใบสำคัญให้แก่คนจำพวกที่ ๓ และคนจำพวกที่ ๔ รวมทั้งควบคุมการจับสลาก

๑ ล ๑

ข้อ ๔ บุคคลซึ่งจะเข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้น ต้องมีขนาดรอบตัวตั้งแต่เจ็ดสิบหกเซนติเมตรขึ้นไปในเวลาหายใจออก และสูงตั้งแต่หนึ่งเมตรสี่สิบหกเซนติเมตรขึ้นไป

วิธีวัดขนาดนั้น ให้กระทำดังนี้ คือ ให้ยืนตั้งตัวตรงสันเท้าชิดกัน ขนาดสูงให้วัดตั้งแต่สันเท้าจนสุดศีรษะ ขนาดรอบตัวให้คล้องแถบเมตรรอบตัวให้ริมล่างของแถบได้ระดับราวนมโดยรอบ วัดเมื่อหายใจออกเต็มที่หนึ่งครั้ง และหายใจเข้าเต็มที่หนึ่งครั้ง

ข้อ ๕ วิธีคัดเลือคนั้น ให้เลือกคนจำพวกที่ ๑ ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่หนึ่งเมตรหกสิบเซนติเมตรขึ้นไปก่อน ถ้ามีจำนวนมากกว่าจำนวนที่ต้องการก็ให้จับสลาก

¹⁰ กฎกระทรวงฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ.๒๕๑๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗

ถ้าคนจำพวกที่ ๑ ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่หนึ่งเมตรหกสิบเซนติเมตรขึ้นไปมีไม่พอกับจำนวนที่ต้องการ ให้เลือกขนาดสูงถัดรองลงมาตามลำดับจนพอกับความต้องการ ถ้าเลือกถึงขนาดใดเกินจำนวนที่ต้องการ ให้จับสลากเฉพาะขนาดนั้น

ถ้าคนจำพวกที่ ๑ มีไม่พอกับจำนวนที่ต้องการ ให้เลือกจากคนจำพวกที่ ๒ ถ้ายังไม่พอก็ให้เลือกจากคนที่ได้รับการผ่อนผันโดยวิธีเดียวกับที่กล่าวในวรรคหนึ่ง และวรรคสอง

คนจำพวกที่ ๓ ให้เรียกมาตรวจเลือกในคราวถัดไป เมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกได้ตรวจเลือกแล้วยังคงเป็นคนจำพวกที่ ๓ อยู่ รวม ๓ ครั้ง ให้งดเรียก

ข้อ ๖ การตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการกองประจำการนั้น ถ้ามีจำนวนมากกว่าจำนวนที่ต้องการก็ให้จับสลากผู้ใดจับได้สลากเป็นแผนกทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ หรือตำรวจ ให้ส่งเข้ากองประจำการแผนกนั้น สลากนั้นให้มีเท่าจำนวนทหารกองเกินที่จะต้องจับสลากแบ่งเป็นเครื่องหมายสีแดงอย่างหนึ่ง สีดำอย่างหนึ่ง สีแดงให้มีเท่าจำนวนที่ต้องการรับเข้ากองประจำการ นอกนั้นเป็นสีดำ ถ้าในแห่งเดียวกันนั้นจะต้องส่งทหารกองเกินเข้ากองประจำการหลายแผนก ให้เขียนนามแผนกนั้นๆ ในสลากเครื่องหมายสีแดงตามจำนวนที่ต้องการ

กฎกระทรวง การผ่อนผันเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ แก่บุคคลซึ่งอยู่ระหว่างการศึกหรือเรียนรู้อ พ.ศ. ๒๕๔๙¹¹

“อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๙ (๓) และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗๓ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

ข้อ ๒ บุคคลซึ่งจะได้รับการผ่อนผันตามมาตรา ๒๙ (๓) คือ

(๑) กรณีการศึกษาในระบบตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

(ก) นิสิตหรือนักศึกษาในสถานศึกษาของรัฐที่อยู่ในความควบคุมหรือกำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐ ให้ผ่อนผันเฉพาะผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างการศึกเพื่อรับปริญญา สำหรับนักศึกษาของสถานศึกษาของรัฐที่เป็นระบบเปิดแบบตลาดวิชา หรือไม่ต้องเข้าชั้นเรียน จะต้องมียผลการศึกษาสอบไล่ได้ภาคละไม่น้อยกว่าเก้านวฤกษ์ทุกภาคการศึกษาติดต่อกัน เว้นแต่ภาคการศึกษาใดขาดสอบเพราะเหตุสุดวิสัยซึ่งสถานศึกษาให้การรับรอง

(ข) นิสิต นักศึกษา หรือนักเรียน ในสถานศึกษาเอกชนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษา เอกชนหรือกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน แล้วแต่กรณี ให้ผ่อนผันเฉพาะผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างการศึกในระดับต่ำกว่าปริญญาหรือระดับปริญญา

(ค) นักเรียน หรือนักศึกษาในสถานศึกษาสายอาชีพ หรือสายเฉพาะทางอื่นๆ ที่อยู่ในสังกัด หรืออยู่ในความควบคุม หรือกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานของรัฐให้ผ่อนผันเฉพาะผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างการศึกในระดับต่ำกว่าปริญญาหรือระดับปริญญา

(ง) นักเรียนในสถานศึกษาสายสามัญระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อยู่ในสังกัด หรืออยู่ในความควบคุม หรือกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานของรัฐ ให้ผ่อนผันจนสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

¹¹ กฎกระทรวง การผ่อนผันเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการแก่บุคคลซึ่งอยู่ระหว่างการศึกหรือเรียนรู้อ พ.ศ. ๒๕๔๙

ในกรณีตาม (๑) (ก) ถึง (ค) ให้ผ่อนผันจนบุคคลนั้นมีอายุครบยี่สิบหกปีบริบูรณ์ เว้นแต่บัณฑิตหรือนักศึกษาวิชาแพทยศาสตร์ให้ผ่อนผันในระหว่างที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหรือสถาบันทางแพทย์ เพื่อขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรมอีกหนึ่งปี

ในกรณีตาม (๑) (ง) ให้ผ่อนผันจนบุคคลนั้นมีอายุครบยี่สิบสองปีบริบูรณ์

(๒) กรณีการศึกษาในระบบตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

ผู้เรียนรู้ หรือศึกษาในระบบการศึกษาของรัฐ ให้ผ่อนผันเฉพาะผู้ซึ่งอยู่ระหว่างการเรียนรู้หรือศึกษาระบบ ดังนี้

(ก) การศึกษาที่อาจเทียบได้ในระดับต่ำกว่าปริญญา ให้ได้รับการผ่อนผันจนบุคคลนั้นมีอายุครบยี่สิบสองปีบริบูรณ์

(ข) การศึกษาที่อาจเทียบได้ในระดับปริญญา ให้ได้รับการผ่อนผันจนบุคคลนั้นมีอายุครบยี่สิบหกปีบริบูรณ์

(๓) กรณีการศึกษาตามอัธยาศัยตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

ผู้เรียนรู้หรือศึกษาตามอัธยาศัย ให้ผ่อนผันเฉพาะผู้ซึ่งอยู่ระหว่างการเรียนรู้หรือศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้

(ก) การศึกษาที่อาจเทียบได้ในระดับต่ำกว่าปริญญา ให้ได้รับการผ่อนผันจนบุคคลนั้นมีอายุครบยี่สิบสองปีบริบูรณ์

(ข) การศึกษาที่อาจเทียบได้ในระดับปริญญา ให้ได้รับการผ่อนผันจนบุคคลนั้นมีอายุครบยี่สิบหกปีบริบูรณ์

(๔) การศึกษาเฉพาะทางตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

ผู้ศึกษาตามการศึกษาเฉพาะทาง ให้ผ่อนผันเฉพาะผู้ซึ่งอยู่ระหว่างการศึกษา ดังนี้

(ก) การศึกษาที่อาจเทียบได้ในระดับต่ำกว่าปริญญา ให้ได้รับการผ่อนผันจนบุคคลนั้นมีอายุครบยี่สิบสองปีบริบูรณ์

(ข) การศึกษาที่อาจเทียบได้ในระดับปริญญา ให้ได้รับการผ่อนผันจนบุคคลนั้นมีอายุครบยี่สิบหกปีบริบูรณ์

ข้อ ๓ การขอผ่อนผันให้แก่บัณฑิต นักศึกษา นักเรียน หรือผู้ศึกษาที่เป็นการศึกษาในระบบให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ ให้เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาของรัฐส่วนราชการที่เป็นกรมหรือเทียบเท่า หรือรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ตรวจสอบคุณสมบัติผู้ขอผ่อนผันแล้วส่งรายชื่อบุคคลที่จะได้รับการผ่อนผันตามข้อ ๒ (๑) (ก) (ค) และ (ง) ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ภายในเดือนกุมภาพันธ์ของปีที่จะต้องตรวจเลือกเข้ากองประจำการ

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่สถาบันทางการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นตามความตกลงหรือสนธิสัญญา หรือกฎบัตรระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีหรือสมาชิก เช่น สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียด้วย

(๒) ในกรณีที่เป็นการศึกษาในสถานศึกษาของเอกชนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ว่าด้วยสถานอุดมศึกษาเอกชน หรือตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน แล้วแต่กรณี ให้เป็นหน้าที่ของอธิการบดีหรืออธิการโดยความเห็นชอบของสภาสถานศึกษาเอกชน หรือเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการหรือผู้บริหารโรงเรียนเอกชน แล้วแต่กรณี ตรวจสอบคุณสมบัติ แล้วส่งรายชื่อบุคคลที่จะได้รับการผ่อนผันตามข้อ ๒ (๑) (ข) ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ภายในเดือนกุมภาพันธ์ของปีที่จะต้องตรวจเลือกเข้ากองประจำการ

ข้อ ๔ การขอผ่อนผันให้แก่นิสิต นักศึกษา นักเรียน หรือผู้ศึกษาที่เป็นการศึกษาจากระบบการศึกษาตามอัธยาศัย และ การศึกษาเฉพาะทาง ให้เป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ หน่วยงานของรัฐที่จัดการศึกษาเฉพาะทางแล้วแต่กรณี ซึ่งบุคคลที่จะได้รับการผ่อนผันอยู่ระหว่างศึกษาหรือเรียนรู้อยู่ในจังหวัด นั้น ตรวจสอบคุณสมบัติ แล้วส่งรายชื่อบุคคลที่จะได้รับการผ่อนผันตามข้อ ๒ (๒) (๓) และ (๔) ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้นั้น มีภูมิลำเนาทหารอยู่ ภายในเดือนกุมภาพันธ์ของปีที่จะต้องตรวจเลือกเข้ากองประจำการ”

ฯ ล ฯ

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗๔ (พ.ศ.๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๕๔๗¹²

“อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๑ และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติ รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๔๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๖ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๔๗

(๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๙ (พ.ศ. ๒๕๒๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๔๗

ข้อ ๒ โรคหรือสภาพร่างกายหรือสภาพจิตใจ ซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ตามมาตรา ๔๑ คือ

(๑) โรคหรือความผิดปกติของตา

(ก) ตาข้างหนึ่งข้างใดบอด คือเมื่อรักษาและแก้สายตาด้วยแว่นแล้วการมองเห็นยังอยู่ในระดับต่ำกว่า ๓/๖๐

หรือลานสนามตาโดยเฉลี่ยแคบกว่า ๑๐ องศา

(ข) สายตาไม่ปกติ คือเมื่อรักษาและแก้สายตาด้วยแว่นแล้วการมองเห็นยังอยู่ในระดับ ๖/๒๔ หรือต่ำกว่าทั้ง

สองข้าง

(ค) สายตาสั้นมากกว่า ๘ ไดออปเตอร์ หรือสายตายาวมากกว่า ๕ ไดออปเตอร์ทั้งสองข้าง

(ง) ต้อแก้วตาทั้งสองข้าง (*Bilateral Cataract*)

(จ) ต้อหิน (*Glaucoma*)

(ฉ) โรคขี้ตาประสาทตาเสื่อมทั้ง ๒ ข้าง (*Optic Atrophy*)

(ช) กระจกตามอักเสบเรื้อรังหรือขุ่นทั้งสองข้าง

(ซ) ประสาทการเคลื่อนไหวลูกตาไม่ทำงานสูญเสียอย่างถาวร (*Cranial nerve ๓rd, ๔th, ๖th*)

(* ข้อ (๑) (ซ) เพิ่มเติมตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๖ (พ.ศ. ๒๕๕๕) *)

(๒) โรคหรือความผิดปกติของหู

(ก) หูหนวกทั้งสองข้าง คือต้องใช้เสียงในช่วงคลื่นความถี่ ๕๐๐-๒,๐๐๐ รอบต่อวินาทีหรือเกินกว่า ๕๕

เดซิเบล จึงจะได้ยินทั้งสองข้าง

(ข) หูชั้นกลางอักเสบเรื้อรังทั้งสองข้าง

(ค) เยื่อแก้วหูทะลุทั้งสองข้าง

¹² กฎกระทรวงฉบับที่ ๗๔ (พ.ศ.๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๕๔๗

(๓) โรคของหัวใจและหลอดเลือด

(ก) หัวใจหรือหลอดเลือดพิการอย่างถาวร จนอาจเกิดอันตรายร้ายแรง

(ข) ลิ้นหัวใจพิการ

(ค) การเต้นของหัวใจผิดปกติอย่างถาวร จนอาจเกิดอันตรายร้ายแรง

(ง) โรคของกล้ามเนื้อหัวใจชนิดที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้และอาจเป็นอันตราย

(จ) หลอดเลือดแดงใหญ่โป่งพอง

(ฉ) หลอดเลือดภายในกะโหลกศีรษะโป่งพองหรือผิดปกติชนิดที่อาจเป็นอันตราย

(๔) โรคเลือดและอวัยวะสร้างเลือด

(ก) โรคเลือดหรืออวัยวะสร้างเลือดผิดปกติอย่างรุนแรงและอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต

(* ข้อ (๔) (ก) แก้ไขโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๖ (พ.ศ.๒๕๕๕) *)

(ข) ภาวะม้ามโต (Hypersplenism) ที่รักษาไม่หายและอาจเป็นอันตราย

(๕) โรคของระบบหายใจ

(ก) โรคหืด (Asthma) ที่ได้รับการวินิจฉัยตามเกณฑ์การวินิจฉัย

(ข) โรคทางปอดที่มีอาการไอ หอบเหนื่อย และมีการสูญเสียการทำงานของระบบทางเดินหายใจ โดยตรวจสมรรถภาพปอดได้ค่า Forced Expiratory Volume in One Second และ, หรือ Forced Vital Capacity ต่ำกว่าร้อยละ ๖๐ ของค่ามาตรฐานตามเกณฑ์

(ค) โรคความดันเลือดในปอดสูง (Pulmonary Hypertension) ซึ่งวินิจฉัยโดยการตรวจหัวใจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง (Echocardiogram) หรือโดยการใส่สายวัดความดันเลือดในปอด

(ง) โรคถุงน้ำในปอด (Lung Cyst) ที่ตรวจวินิจฉัยได้โดยภาพถ่ายรังสีทรวงอก หรือเอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์ปอด

(จ) โรคหยุดการหายใจขณะนอนหลับ (Obstructive Sleep Apnea) ซึ่งวินิจฉัยด้วยการตรวจการนอนหลับ (Polysomnography)

(* ข้อ (๕) (ก)-(จ) แก้ไขโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๖ (พ.ศ.๒๕๕๕) *)

(๖) โรคของระบบปัสสาวะ

(ก) ไตอักเสบเรื้อรัง

(ข) กลุ่มอาการไตพิการ (Nephrotic Syndrome)

(ค) ไตวายเรื้อรัง

(ง) ไตพองเป็นถุงน้ำแต่กำเนิด (Polycystic Kidney)

(๗) โรคหรือความผิดปกติของกระดูก ข้อ และกล้ามเนื้อ

(ก) โรคข้อหรือความผิดปกติของข้อ ดังต่อไปนี้

๑) ข้ออักเสบเรื้อรัง (Chronic Arthritis)

๒) ข้อเสื่อมเรื้อรัง (Chronic Osteoarthritis)

๓) โรคข้อและกระดูกสันหลังอักเสบเรื้อรัง (Spondyloarthropathy)

(* ข้อ (๗) (ก) แก้ไขโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๖ (พ.ศ.๒๕๕๕) *)

(ข) แขน ขา มือ เท้า นิ้ว อย่างไม่อย่างหนึ่งผิดปกติ ดังต่อไปนี้

๑) แขน ขา มือ หรือเท้า ดับหรือพิการ ถึงแม้ว่าจะรักษาด้วยวิธีใหม่ที่สุดแล้วยังใช้การไม่ได้

- ๒) นิ้วหัวแม่มือด้วนจนถึงข้อปลายนิ้วหรือพิการถึงขั้นใช้การไม่ได้
- ๓) นิ้วชี้ของมือด้วนตั้งแต่ข้อปลายนิ้ว
- ๔) นิ้วมือในมือข้างเดียวกันตั้งแต่สองนิ้วขึ้นไปด้วนจนถึงข้อปลายนิ้ว หรือพิการถึงขั้นใช้การไม่ได้
- ๕) นิ้วหัวแม่มือเท้าด้วนจนถึงข้อปลายนิ้วหรือพิการถึงขั้นใช้การไม่ได้
- ๖) นิ้วเท้าในเท้าข้างเดียวกันตั้งแต่สองนิ้วขึ้นไปด้วนจนถึงข้อปลายนิ้วหรือพิการถึงขั้นใช้การไม่ได้
- ๗) นิ้วเท้าในเท้าแต่ละข้างตั้งแต่หนึ่งนิ้วขึ้นไปด้วนจนถึงข้อปลายนิ้ว หรือพิการถึงขั้นใช้การไม่ได้
- ๘) นิ้วเท้าในเท้าข้างใดข้างหนึ่งตั้งแต่หนึ่งนิ้วขึ้นไปด้วนจนถึงข้อโคนนิ้ว หรือพิการถึงขั้นใช้การไม่ได้

(ค) คอเอียงหรือแข็งทื่อชนิดถาวร

(ง) กระดูกสันหลังโค้งหรือคดหรือแอ่นจนเห็นได้ชัด หรือแข็งทื่อชนิดถาวร

(จ) กล้ามเนื้อเหี่ยวลีบหรือหดสั้น (*Atrophy or Contracture*) จนเป็นผลให้อวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดใช้การไม่ได้

(๘) โรคของต่อมไร้ท่อและภาวะผิดปกติของเมตะบอลิซึม

(ก) ภาวะต่อมธัยรอยด์ทำงานน้อยไปอย่างถาวร

(ข) ภาวะต่อมพาราธัยรอยด์ทำงานน้อยไปอย่างถาวร

(ค) ภาวะต่อมใต้สมองผิดปกติอย่างถาวร

(ง) เบาหวาน

(จ) ภาวะอ้วน (*Obesity*) ซึ่งมีดัชนีมวลกายของร่างกาย (*Body Mass Index*) ตั้งแต่ ๓๕ กิโลกรัมต่อ

ตารางเมตรขึ้นไป

(ฉ) โรคหรือความผิดปกติเกี่ยวกับเมตะบอลิซึมของแร่ธาตุ สารอาหารคูลสารน้ำอิเล็กโทรลัยท์และกรดต่าง
ตลอดจนเมตะบอลิซึมอื่น ๆ ชนิดถาวร และอาจเป็นอันตราย

(ช) ภาวะต่อมธัยรอยด์ทำงานมากผิดปกติ (*Hyperthyroidism*)

(* ข้อ (๘) (ข) เพิ่มเติมตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๖ (พ.ศ. ๒๕๕๕) *)

(๙) โรคติดเชื้อ

(ก) โรคเรื้อน

(ข) โรคเท้าช้าง

(ค) โรคติดเชื้อเรื้อรังระยะแสดงอาการรุนแรง ซึ่งไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้

(๑๐) โรคทางประสาทวิทยา

(ก) จิตเจริญล่าช้า (*Mental Retardation*) ที่มีระดับเซาวิปัญญา ๖๙ หรือ ต่ำกว่านั้น

(ข) ใบ้ (*Mutism*) หรือพูดไม่เป็นภาษาหรือฟังภาษาไม่รู้เรื่อง (*Aphasia*) ชนิดถาวร

(ค) ลมชัก (*Epilepsy*) หรือโรคที่ทำให้มีอาการชัก (*Seizures*) อย่างถาวร

(ง) อัมพาต (*Paralysis*) ของแขนขา มือ หรือ เท้าชนิดถาวร

(จ) สมอลเสื่อม (*Dementia*)

(ฉ) โรคหรือความผิดปกติของสมองหรือไขสันหลังที่ทำให้เกิดความผิดปกติอย่างมากในการเคลื่อนไหวของ
แขนหรือขาอย่างถาวร

(ช) กล้ามเนื้อหมดกำลังอย่างหนัก (*Myasthenia Gravis*)

(๑๑) โรคทางจิตเวช

(ก) โรคจิตหรือที่มีอาการรุนแรง หรือเรื้อรัง

๑) โรคจิตเภท (*Schizophrenia*)๒) โรคจิตกลุ่มหลงผิด (*Resistant delusional disorder, Induced delusional disorder*)๓) โรคสคิโซแอฟแฟ็คทีฟ (*Schizoaffective disorder*)๔) โรคจิตที่เกิดจากโรคทางกาย (*Other Mental disorder due to brain Damage and Dysfunction*)๕) โรคจิตอื่น ๆ (*Unspecified nonorganic psychosis*)

(ข) โรคอารมณ์แปรปรวนที่มีอาการรุนแรง หรือเรื้อรัง

๑) โรคอารมณ์แปรปรวน (*Manic Episode, Bipolar Affective Disorder*)๒) โรคอารมณ์แปรปรวนที่เกิดจากโรคทางกาย (*Other Mental Disorder due to brain Damage and Dysfunction to Physical disorder*)๓) โรคอารมณ์แปรปรวนอื่น ๆ (*Other Mood (Affective) Disorder, Unspecified Mood Disorder*)๔) โรคซึมเศร้า (*Depressive Disorder, Recurrent Depressive Disorder*)

(ค) โรคพัฒนาการทางจิตเวช

๑) จิตเจริญล่าช้าที่มีระดับเซเว่นปัญหา ๗๐ หรือต่ำกว่านั้น (*Mental Retardation*)๒) โรคหรือความผิดปกติในการพัฒนาการของทักษะทางสังคมและภาษา (*Pervasive Development*)

(* ข้อ ๒ (๑๑) แก้ไขโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗๖ (พ.ศ.๒๕๕๕) *)

(๑๒) โรคอื่น ๆ

(ก) กะเทย (*Hermaphroditism*)(ข) มะเร็ง (*Malignant Neoplasm*)(ค) ตับอักเสบเรื้อรัง (*Chronic Hepatitis*)

(* ข้อ (๑๒) (ค) แก้ไขโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗๖ (พ.ศ.๒๕๕๕) *)

(ง) ตับแข็ง (*Cirrhosis of Liver*)(จ) คนเผือก (*Albion*)(ฉ) โรคคูปัสอีริธิมาทอซิสทั่วร่างกาย (*Systemic Lupus Erythematosus*)(ช) ภาวะแข็งทั่วร่างกาย (*Systemic Sclerosis*)

(ซ) รูปวิปริตต่าง ๆ ได้แก่

๑) จมูกโหว่

๒) เพดานโหว่หรือสูง หรือลิ้นไก่สั้นพุดไม่ชัด

(ณ) โรคผิวหนังลอกหลุดตัวผิดปกติแต่กำเนิดชนิดเด็กดักแด่ (*Lamellar Ichthyosis & Congenital Ichthyosiform Erythroderma*)

(* ข้อ (๑๒) (ณ) แก้ไขโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗๖ (พ.ศ.๒๕๕๕) *)

บทสรุป

กำลังทหาร ถือเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการมีใช้เพื่อพิทักษ์รักษาซึ่งบูรณภาพแห่งดินแดน อธิปไตยของชาติ ผลประโยชน์ของชาติ ความสงบสุขของประชาชนในชาติ ตลอดจนการใช้กำลังทหารในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจากเหตุการณ์ในอดีต ประเทศไทยจำเป็นต้องใช้กำลังทหารในการแสดงแสนยานุภาพ เพื่อปรามประเทศเพื่อนบ้าน มิให้มีการละเมิดบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศ ทุก ๆ ประเทศจึงมีการจัดเตรียมกำลังทหารไว้ด้วยวัตถุประสงค์ที่ไม่แตกต่างกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ รวมถึงฉบับปัจจุบัน จึงได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการทหารไว้โดยแน่ชัด และถือเป็นหน้าที่ที่ชายไทยทุกคนต้องปฏิบัติในการรับใช้ชาติด้วยการเข้ารับราชการทหาร นอกเหนือจากนั้นรัฐธรรมนูญ ยังได้บัญญัติหลักการสำคัญเพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการออกกฎหมายกำหนดรายละเอียด นั่นคือ **“หลักนิติธรรม”** ดังที่ปรากฏในคำปรารภของรัฐธรรมนูญ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า กฎหมาย ไม่ว่าจะ เป็นพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ และฉบับแก้ไข รวมทั้งกฎกระทรวงฉบับต่าง ๆ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ เพื่อเพิ่มความอ่อนตัว และสร้างความชอบธรรมให้กับผู้ปฏิบัติ เช่น มีการกำหนดโรคหรือสภาพร่างกายหรือสภาพจิตใจที่ไม่สามารถรับราชการทหาร ได้แก่ โรคกระเทย โรคมะเร็ง โรคตับอักเสบเรื้อรัง รูปร่างผิดปกติต่าง ๆ เป็นต้น และกฎกระทรวงที่อนุญาตให้บุคคลที่จะต้องเข้ารับราชการทหาร สามารถผ่อนผันการเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ กรณีที่อยู่ระหว่างการศึกษา หรือเรียนรู้อื่น จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ และกฎกระทรวงฉบับต่าง ๆ เป็นเครื่องยืนยันได้อย่างดีว่ากระบวนการการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้าเป็นทหารกองประจำการ หรือที่เรียกว่า **“การเกณฑ์ทหาร”** จะเป็นไปตามหลักนิติธรรม เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และมีความโปร่งใส โดยผู้เข้ารับการตรวจเลือกทั้งหมด จะได้รับความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน

ทั้งนี้ กองทัพบก มีความมุ่งมั่นที่จะควบคุม กำกับดูแล ติดตามและประเมินผล ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการทหาร หรือการเกณฑ์ทหาร เป็นไปตามหลักนิติธรรม และหลักการการบริหารบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้กำลังพล และหน่วยงานของกองทัพบกปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม ตามหลักสันติวิธี และประสานความร่วมมือ เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงานของกองทัพบกกับประชาชน ให้กองทัพบกเป็นหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับ และเป็นที่ยอมรับไว้วางใจของประชาชนชาวไทย ในการพิทักษ์รักษาไว้ ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ และความสงบสุข ความปลอดภัยของคนในชาติ

บรรณานุกรม

หลักนิติธรรม (the rule of law) และหลักนิติกลวิธี (the rule by law) โดย ศ.ดร.ลิขิต ธีรเวคิน, ราชบัณฑิตหลัก

นิติธรรม ความหมาย สาระสำคัญ และผลการฝ่าฝืน โดย ศ.ดร.กำชัย จงจักรพันธ์ ประธานคณะอนุกรรมการวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๓

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๔๗

กฎกระทรวงฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ.๒๕๑๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๕๔๗

กฎกระทรวง การผ่อนผันเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการแก่บุคคลซึ่งอยู่ระหว่างการศึกษาหรือเรียนรู้ พ.ศ.๒๕๔๙

กฎกระทรวงฉบับที่ ๗๔ (พ.ศ.๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๕๔๗